

BIRGIT NILSSON-DAGARNA

Drömmen – Passionen – Arvet

FESTKONSERT

2022

Lördag 13 augusti kl 17

Birgit Nilsson Museum

Svenstad

**BIRGIT
NILSSON**
MUSEUM

DRÖMMEN – PASSIONEN – ARVET

Med åtta stjärnsolister, Helsingborgs symfoniorkester, en kör med 100 sångare och inte minst gästdirigenten Evan Rogister bildar kvällens festkonsert final på årets upplaga av Birgit Nilsson-dagarna, i år för femte året i rad. Birgit glömde själv aldrig sina rötter, vem hon var och hur hon uppnått sitt konstnärskap, och från och med i år presenterar vi Birgit Nilssons musikaliska arv här i Birgits hemtrakter som en sammanhållen enhet:

Årets intensiva vecka har bjudit på Master Class, inför publik, under ledning av hovsångerskan Hillevi Martinpelto i Birgit Nilsson-salen på kulturhuset Ravinen, följt av torsdagens avslutningskonsert med klassens åtta deltagare. Igår kväll gav så sopranen Cornelia Beskow, årets Birgit Nilsson-stipendiat, en traditionsenlig stipendiekonsert i Västra Karups kyrka.

Och tidigare i år, den 17 maj som är sångerskans födelsedag, tillkännagavs årets mottagare av Birgit Nilsson Prize – cellisten Yo-Yo Ma – på Birgit Nilsson Museum. Birgit Nilsson Prize – världens största pris inom klassisk musik – kommer att delas ut den 18 oktober vid en högtidlig ceremoni på Konserthuset Stockholm.

Varmt välkomna!

Bengt Hall
Konstnärligt ansvarig

Gitte Lindström-Harmark
VD Birgit Nilsson Museum

BIRGIT NILSSON-DAGARNA 2022

**BIRGIT
NILSSON**
MASTER CLASS

Konsert

Torsdag 11 augusti kl 18
Birgit Nilsson-salen
Ravinen, Båstad

Hovsångerskan
Hillevi Martinpelto leder
fyra dagars masterclass
som avslutas med en
Master Class-konsert

**BIRGIT
NILSSON**
STIPENDIUM

Kammarkonsert med
stipendiutdelning
Fredag 12 augusti kl 18
Västra Karups kyrka

Årets stipendiat
Cornelia Beskow sopran
Elisabeth Boström piano
Stefan Johansson konferencier

**BIRGIT
NILSSON**
MUSEUM

Festkonsert

Lördag 13 augusti kl 17
Birgit Nilsson Museum
Svenstad

Helsingborgs Symfoniorkester
ett hundratal körsångare
8 stjärnsolister
Evan Rogister dirigent
Mark Levensgood konferencier

**BIRGIT
NILSSON**
PRIZE

Högtidlig ceremoni med anledning av att
tar emot Birgit Nilsson Prize 2022

Tisdag 18 oktober kl 18
Stockholms konserthus

Kungliga Filharmonikerna
Kungliga Operans kör, Radiokören
Amalie Stalheim, cello
sopranerna **Maria Bengtsson** och **Johanna Wallroth**
Emma Sventellus mezzosopran
dirigenterna **Kaspar Putnäs** och **Patrik Ringborg**

Biljetter: juliusbiljettservice.se Tel: 0775-700 400

MEDVERKANDE

Alexandra Büchel, sopran
Christina Nilsson, sopran
Oksana Kramareva, sopran
Elisabet Strid, sopran
Joyce El-Khoury, sopran
Jonathan Tetelman, tenor
Fredrik Zetterström, baryton
Taras Shtonda, bas

Västra Bjäre kyrkokör
Förslöv-Grevie kyrkokör
Båstads kyrkokör
Araslövs pastoratskör - Alegria
Helsingborgs Konserthuskör
samt korister från skånska körer
Körledare Mats Paulson

Helsingborgs Symfoniorkester

Dirigent Evan Rogister

Konferencier Mark Levengood

PROGRAM

FRISKYTTE (1821)

Musik: Carl Maria von Weber (1786-1826)

Libretto: Friedrich Kind (1768-1843)

ur Akt I

Ouvertyr

Victoria! Victoria!

Kör

ur Akt II, scen 2

Ännchens arietta: *Kommt ein schlanker*

Bursch gegangen

Alexandra Büchel (Ännchen)

Agathes recitativ och aria: *Wie nahte mir der*

Schlummer - Leise, leise, fromme Weise

Christina Nilsson (Agathe)

ur Akt III

Folksång: *Wie winden dir den Jungfernkranz*

Damkör, Alexandra Büchel (Ännchen)

Cavatina: *Und ob die Wolke sie verhüle*

Christina Nilsson (Agathe)

Jägarnas kör: *Was gleicht wohl auf Erden*

dem Jäger vergnügen

Herrkör

MACBETH (1847)

Musik: Giuseppe Verdi (1813-1901)

Libretto: Francesco Maria Piave (1810- 1867)

Preludium

ur Akt I

Häxornas kör: *Che faceste? dite su!*

Damkör

Recitativ och duett: *Giorno non vidimai sì fiero e bello!*

Kör (kungens budbärare), Fredrik Zetterström (Macbeth), Taras Shtonda (Banco)

Bancos recitativ och aria: *Studia il passo, o mio figlio - Come dal ciel precipita*

Taras Shtonda (Banco)

Lady Macbeths recitativ och cavatina: *Nel di della vittoria! - Vieni! Affretta!*

Oksana Kramareva (Lady Macbeth), Josef Zetterberg Pihl (tjänare)

paus

DEN FLYGANDE HOLLÄNDAREN (1843)

Musik & libretto: Richard Wagner (1813–1883)

ur Akt II

Sentas ballad: *Johohohe! Traft ihr das Schiff
im Meere an*

Elisabet Strid (Senta), damkör

Dalands aria: *Mögst du, mein Kind, den
Fremden Mann willkommen heissen*

Taras Shtonda (Daland)

Duett: *Wie aus der Ferne längst vergang'ner
Zeiten - Versank ich jetzt in wunderbares
Träumen?*

Fredrik Zetterström (Holländaren), Elisabet
Strid (Senta)

Tersett: *Verzeiht!*

Taras Shtonda (Daland), Elisabet Strid
(Senta), Fredrik Zetterström (Holländaren)

ur Akt III

De norska matrosernas kör: *Steuermann!
Lass die Wacht!*
Herrkör

MASKERADBALEN (1859)

Musik: Giuseppe Verdi (1813–1901)

Libretto: Antonio Somma (1809–1864)

ur Akt I

S'avanza il Re

Alexandra Büchel (Oscar), Jonathan Tetelman
(Gustav III), Fredrik Zetterström (Anckarström),
Henrik Lagercrantz (en domare)

ur Akt II

Recitativ och aria: *Ecco l'orrido campo ove
s'accoppia - Ma dall'arido stelo divulsa*
Joyce El-Khoury (Amelia)

Galgbacksscenen: *Teco io sto*
Jonathan Tetelman (Gustav III), Joyce El-Khoury
(Amelia)

BIRGIT NILSSON

Fyra viktiga rolldebuter för en blivande världsartist

De kvinnliga huvudrollerna i dessa fyra operor utgör viktiga milstolpar för en blivande världsstjärna. För även om tre av dessa debuter ägde rum nästan 10 år innan starten på ikoniska rollprestationer som Isolde i Bayreuth (1957) och Turandot på La Scala (1958) gjorde de stort intryck hos både publik och kritiker – en dramatisk sopran, hemma inom såväl tysk som italiensk repertoar.

Agathe i Friskytten

Utan några som helst förstudier hade Birgit tvingats lära sig den krävande rollen på endast några

få dagar. Inför debuten den 9 oktober 1946 var Birgit en sångerska med stukat självförtroende. På repetitionen hade hon gjort några musikaliska fel varpå dirigenten Leo Blech genast kommenterat med att hon var obegåvad.

Trots nervositet, tidspress och en icke-empatisk dirigent fick Birgit fina recensioner. Men efter debuten sjöng Birgit rollen endast vid de två efterföljande föreställningarna på Kungliga Operan. Konkurrenten var stenhård bland lyrisk-dramatiska sopraner.

Även om Agathe aldrig kom att tillhöra Birgits standardrepertoar gjorde hon 1969 (23 år efter debuten) en skivinspelning (mot bland andra Nicolai Gedda). Tidskriften Gramophones recensent imponerades här av att Birgit "som ingen annan Agathe verkligen lyssnar på orden och tar fram frasernas betydelse på ett sätt som Weber säkert skulle ha varit den första att uppskatta."

Lady Macbeth i Macbeth

I oktober 1947 fick Birgit ny möjlighet att med kort varsel göra inbrott för en indisponerad sångerska, nu i rollen som Lady Macbeth.

Dirigent denna gång var Fritz Busch som till skillnad från Leo Blech var vänligheten själv. Tillsammans med den regisserande sonen

Hans Busch trivdes hon med repetitionsarbetet, även om det var ytterst fordrande både vokalt och fysiskt; uppsättningen var realistisk och detaljerad med bland annat mycket "spring i trappor".

"Det var en härlig roll, denna Lady, och jag längtade efter varje föreställning som ett barn efter julafton", skriver hon själv om sitt stora genombrott på Kungliga Operan.

Lady Macbeth har tre stora arior som sinsemellan är mycket olika. Verdi var noga med att sångerskan inte rätt och slätt skulle sjunga vackert, till och med "fult", dvs långt ifrån samtidens rådande bel canto-ideal. Birgit replikerar: "Det ställs krav på skönsång med vokalt raffinemang, vilket sannerligen ingen hes djävulsstämma kan prestera."

Senta i Den flygande holländaren

Ett år senare, november 1948, är det dags för en stor Wagner-roll på Kungliga Operan – Senta (hon hade då redan sjungit Venus i *Tannhäuser* och Woglinde i *Ringens*). Trots att det är en tysk opera i Beethovens och Webers efterföljd är den kvinnliga huvudrollen mer vokalt italiensk än tysk till sin karaktär och en utmaning med stort omfång. I Birgits inspelning från 1963 noterar en kritiker att om man skulle kunna tro att Nilsson bara lyfter fram de dramatiska aspekterna i denna roll (som aldrig tillhörde hennes absoluta Wagner-favoriter) så är det i de lyriska passagera hon verkligen utmärker sig och visar kopplingen mellan Wagner och Bellini.

Amelia i Maskeradbalen

Amelia är den enda rollen

på programmet som Birgit inte debuterade med på Kungliga Operan. Första gången hon gjorde rollen var i en tysk radioupptagning 1955 och på scen första gången på Wiener Staatsoper 1958. Ett år senare sjöng hon Amelia i samband med Kungliga Operans gästspel i Edinburgh och London och då på svenska i Erik Lindegrens legendariska översättning, som hon inte desto mindre ansåg hade uppenbara brister i sångbarhet.

Amelia i Maskeradbalen, Metropolitan Opera House 1963

På Georg Soltis inspelning från 1962 imponeras man av att Birgits höjdtoner klingar så glansfulla oavsett volym, samtidigt som hon sjunger med ett mjukt legato.

Amelia slits mellan trohet till sin make och passionen till dennes vän, det är vilt och tragiskt på samma gång. Att Birgit Nilssons konstnärskap särskilt kom till sin rätt i agerande och starka karaktärsroller framstår med all önskvärd tydlighet och det skulle sätta präge på hennes fortsatta världskarriär!

Torbjörn Eriksson

OPERORNAS HANDLING

FRISKYTTEN

Böhmens bergstrakter, mitten av 1600-talet efter trettioåriga krigets slut.

I den stämningsfulla uvertyren presenteras verkets två centrala teman: "jägarens liv och styrkan hos de demoniska makterna" (Weber).

Skogvaktardottern Agathe har valt jägaren Max till brudgum. Men först måste han vinna ett skytteprov. Rastlös av oro syr Agathe på sitt brudlakan samtidigt som hennes kusin Ännchen försöker lätta upp stämningen med sången om en munter jägare (*Kommt ein schlanker Bursch gegangen*). Agathe kastas från förtvivlan till hopp och ber en bön om framgång (*Leise, leise, fromme Weise*). Hon berättar om en dröm där hon förvandlats till en vit duva som Max siktat på med sitt gevär, men kulan träffade istället en svart rovfågel (*Und ob die Wolke sie verhülle*). Trots flera dåliga omen binder Ännchen en brudkrans av vita rosor (*Wir winden dir den Jungfern-Kranz*) varefter en kör av jägare sjunger en munter jaktsång (*Was gleicht wohl auf Erden dem Jäger vergnügen*). Även om Max sedan använder förbjudna frikulor i skytteprovet tillåts han till slut gifta sig med Agathe, förutsatt att han klarar av ett provår som skogvaktare.

MACBETH

Skottland omkring 1040, främst på Macbeths slott.

Efter ett kort förspel följer en scen med häxor som förutspår att fältherren Macbeth ska bli nästa kung, medan hans vän och kollega Banco ska bli far till kungar (*Che faceste?*). Macbeth och hans hustru Lady Macbeth drivs av ondska och maktberusning. Macbeth mördar kung Duncan. Några lejda män ligger i bakhåll för Banco som misstänker att Macbeth kommer att döda honom (*Come dal ciel precipita*). Männen mördar Banco.

Som ny kung av Skottland anordnar Macbeth och hans hustru en fest. Lady Macbeth triumferar (*Nel di della vittoria! - Vieni! Affretta!*).

Enligt häxorna kan ingen av kvinna född skada Macbeth. Men ändå mördas Macbeth av Macduff, härskare över kungariket Fife, som avslöjar sin hemlighet – han har förlösts med kejsarsnitt. Malcolm, kung Duncans son, utropas till ny kung.

DEN FLYGANDE HOLLÄNDAREN

Norges sydkust ca 1650.

I en sal sitter några kvinnor vid sina spinnrockar. Senta, dotter till skepparen Daland, sjunger balladen om den tragiske holländaren som endast kan frälsas om en kvinna lovar honom evig kärlek (*Jo-ho-hoe! Traft ihr das Schiff im Meere an*).

Under en stormig seglats har Daland mött en mystisk främling. Daland berättar för Senta att mannen är förmögen och bett om att få gifta sig med henne (*Mögst du, mein Kind, den fremden Mann willkommen heissen*). Senta inser att hon mött sitt öde – holländaren. De lovar varandra evig kärlek och Daland bjuder in till fest (*Verzeiht!*).

Matroserna på Dalands skepp sjunger i högmod och hånar holländarens sjömän (*Steuermann! Lass die Wacht!*).

Holländaren misstänker sedan att Senta redan brutit sitt äktenskapslöfte och beordrar sin besättning att omedelbart lossa ankar. Senta kastar sig i havet och offerar sig för holländaren vars skepp går under.

MASKERADBALEN

Fritt efter sammansvärjningen och mordet på Gustav III.*

Inför Operans förestående maskeradbal överräckerpagen en gästlista till Gustav III. Bland gästerna återfinns Amelia som kungen i hemlighet är förälskad i. Amelia är hustru till kungens rådgivare och bäste vän, Anckarström.

Amelia har övervunnit sin rädsla och kommit ensam till galgbacken för att på natten plocka en ört som spåkvinnan Ulrica berättat om (*Ma dall'arido stelo divulsa*). Här överraskas hon av Gustav och de förklarar sin kärlek till varandra: *Teco io sto*.

Det hemliga mötet på galgbacken blir sedan avslöjat och en rasande Anckarström ansluter sig till sammansvärjningen mot Gustav III som mördas vid maskeradbalen.

* På grund av den italienska censuren fick kungamord inte gestaltas sceniskt varför handlingen i den italienska versionen är flyttad till 1600-talets Boston. Gustav III i Bostonversionen heter Riccardo och Anckarström heter Renato.

Foto: Riccardo Palombo

ALEXANDRA BÜCHEL

Alexandra Büchel har framför allt etablerat sig som solist inom modern opera- och konsertrepertoar. Operor: Blomdahls *Aniara* (rollen som Den blinda Poetissan) på Malmö Opera, Madeline i *Usher* på Folkoperan och Opera Ballet Vlaanderen och Gepopo i *Den stora makabern*. I år har hon kreerat Martin Lisells nyskrivna opera *Nobody*. Förutom Sverige har Alexandra varit engagerad i Tyskland och Cape Town Opera i Sydafrika. Birgit Nilsson-stipendiat 2017.

JOYCE EL-KHOURY

Joyce El-Khoury, sopran född i Berirut, uppvuxen i Kanada, har framträtt i ledande sopranroller på operahus i London (Covent Garden), München och Madrid. På skiva har hon spelat in tre exklusiva Donizetti-operor varav en fick Opera Award 2019. På festkonserter sjunger hon Amelia i Verdis *Maske-radbalen*, som hon i juni med stor framgång gjorde med Riccardo Muti och Chicago Symphony Orchestra.

Foto: Fay Fox

Foto: Opera-Connection

OKSANA KRAMAREVA

Oksana Kramareva, sopran från Ukraina, var fram till februari i år knuten till Nationaloperan i Kiev där hon gjort ett stort antal ledande sopranroller. Parallellt har hon gästtat ett flertal europeiska operahus, bland annat som Abigaille i *Nabucco* vid festivalen i Ravenna under Riccardo Muti. Tidigare i sommar sjöng hon *Aida* i Karlsruhe. På Malmö Opera har hon framträtt med titelrollen i *Aida* och Amelia i *Maskeradbalen*.

CHRISTINA NILSSON

Christina Nilsson, sopran, vann Renata Tebaldi International Voice Competition 2017. Efter genombrottet som Aida på Kungliga Operan 2018 har hon sjungit roller som Ariadne i *Ariadne på Naxos* i Frankfurt och Lausanne och Elsa i *Lohengrin* i Dortmund och Innsbruck. Innan hon nästa säsong debuterar vid Bayerische Staatsoper och Deutsche Oper Berlin sjunger hon Ariadne på Kungliga Operan. Birgit Nilsson-stipendiat 2015.

Foto: Peter Knutsson

ELISABET STRID

Elisabet Strid är en av Europas mest efterfrågade lyrisk-dramatiska sopraner i Wagner- och Straussfacket med roller som Salome, Sieglinde, Senta, Elisabeth (*Tannhäuser*), Chrysothemis och Siegfried-Brünnhilde. Elisabets "hemmascenen" är Oper Leipzig och gästspelen sträcker sig från Bayreuth och Madrid till Chicago och Hong Kong. Nästa säsong gör hon bl a Salome på Kungliga Operan och Senta på Covent Garden.

Foto: Emelie Kroon

Foto: Stephen Howard Dillon

JONATHAN TETELMAN

Jonathan Tetelman, tenor född i Chile, uppvuxen i USA. 2017 vann han första pris i New York Lyric Opera Competition och har sedan dess på kort tid etablerat sig som förste tenor på ledande scener runt om i Europa. Nyligen sjöng han i Verdis *I due Foscari* i Florens mot bl a Plácido Domingo. I höstas signerade han ett skivkontrakt med Deutsche Grammophon och hans första soloalbum kommer ut i dagarna.

FREDRIK ZETTERSTRÖM

Fredrik Zetterström, baryton, har gästtat alla ledande skandinaviska operahus (Oslo, Köpenhamn, Göteborg, Malmö etc.). 2012 debuterade han på Kungliga Operan som Scarpia i *Tosca*, och därefter som Renato i *Maskeradbalen*. Bland de mest profilerade rollerna kan nämnas *Wozzeck* och *Rigoletto* på Norrlandsoperan och *Lear* på Malmö Opera. Han har även medverkat vid uruppföranden av flera nyskrivna verk. Birgit Nilsson-stipendiat 2013.

Foto: Knut Koivisto

Foto: Opera-Connection

TARAS SHTONDA

Taras Shtonda, bas från Ukraina, var sedan 1992 solist vid Nationaloperan i Kiev. Han har sjungit titelrollen Boris Godunov på Bolsjojteatern i Moskva, Wotan i *Valkyrian* på Mariinskijteatern och Pimen i *Boris Godunov* i Savonlinna. På Malmö Opera har han bl a sjungit furst Gremin i *Eugen Onegin*, en roll han även gjort i Glyndebourne. I våras sjöng han i Leipzigs *Ring-produktion*. 2023 debuterar han som Storinkvisitorn i *Don Carlos* på Covent Garden.

EVAN ROGISTER

Evan Rogister, tysk-amerikansk dirigent, är förstedirigent vid Washington National Opera och Kennedy Center Opera House Orchestra. 2018 dirigerade han ceremonin för Birgit Nilsson Prize på Kungliga Operan. 2018-21 ledde han Göteborgs Operans första kompletta framförande av *Nibelungens ring*. Han har dirigerat *Trollflöjten* på Metropolitanoperan, *Tannhäuser* och *Rienzi* på Deutsche Oper Berlin samt *Lohengrin* och *Eugen Onegin* på Kungliga Operan.

Foto: Askonas Holt

Foto: Stellan Herner

MARK LEVENGOOD

Mark Levengood, programledare och författare född i USA, uppvuxen i Helsingfors. Från 90-talet har Mark gjort egna program för SVT följt av programledarskap för stora produktioner som Guldbaggegalan, Melodifestivalen, sändningar från kronprinsessan Victorias födelsedagar och bröllop. Han är en flitig krönikör i Sverige Radio P1, gör podsändningar samt har skapat föreställningarna *Mark och hans värld* och *Sound of Mark*. Sedan 2008 är Mark Unicef-ambassadör.

KÖRER

Västra Bjäre kyrkokör*, körledare Iréne Jönsson

Förslov-Grevie kyrkokör, körledare Sara Carlsson

Båstads kyrkokör, körledare Andreas Lindgren

Alegria - Araslövs pastoratskör, körledare Joachim Nilsson

Helsingborgs Konserthuskör

Konserthuskören består av 60 körsångare, en blandning av professionella och amatörer.

Dirigent och konstnärlig ledare sedan 1990 är Mats Paulson, universitetslektor vid Musikhögskolan i Malmö.

* Birgit Nilsson var medlem i denna kör som då hette Västra Karups kyrkokör.

Foto: Nicke Johansson

HELSINGBORGSSYMFONIORKESTER

Helsingborgs Symfoniorkester (HSO) grundades 1912 och är en av Sveriges äldsta symfoniorkestrar. Orkestern består av cirka 60 musiker och ger cirka 75 konserter om året, främst på sin hemmascen Helsingborgs konserthus, men även regelbundet runt om på andra scener i och utanför Helsingborg. I dagsläget spelar HSO sina konserter med olika gästdirigenter.

VÅRT STORA och VARMA TACK till
Barbro Osher Pro Suecia Foundation
Båstad kommun,
Båstad Turism & Näringsliv
Event in Skåne
och till funktionärer, grannar och lokala företag
som med ovärderligt engagemang åter gjort
denna konsert möjlig.

BIRGIT NILSSON MUSEUM

Konstnärligt ansvarig: Bengt Hall

Produktion: Gitte Lindström-Harmark, Clas Sköld, Billy Heil

Scen: Julius ATC 22, Johan Sjöstedt

Ljus & LED: CT-group

Ljud: Lars Wern

Biljetter: Julius Biljettservice

Streaming: Cosamia Creative Studios

Blomstersmyckning: GrönKvist

Programredaktör: Catarina Ek

Layout: Charlotta Bjärholm, Tydiligen i Båstad AB

Tryck: Båstad Tryckeri, 2022